

ALV

DONDERDAG

9 juni 2022

De Groene Gids

Afdelingsblad van IVN Ede, Nummer 2022 - 2

Uitnodiging ALV 2022

Veel aandacht voor de padden en voor de NachtulinderNacht

Achterop de kinderpagina

Jouw nieuwe verrekijker koop je bij:

Natuurgadgets.nl

Ook voor:

- Veldgidsen
- Zaklampen
- Loepen
- Bushcraft
- Vleermuisdetectors
- Scouting
- Wandelen
- Cadeautjes
- en nog veel meer ...

Bel 0318 - 260001 voor een afspraak (Wolfheze)

Wij ontvangen je graag in onze sfeervolle ontvangstruimte - ruime keus in alle prijsklassen

Dealer van o.m. Barr & Stroud, Bresser, Bynolyt, Eschenbach, Kowa, Meopta, National Geographic, Vortex

Gegevens over IVN Ede

BESTUUR

Voorzitter: vacant

voorzitter@ivn-ed.nl

Secretaris: Mathilde van Ravensberg, 06-44251306

secretariaat@ivn-ed.nl

Penningmeester: Henk Schuijt, 0318-650017

penningmeester@ivn-ed.nl

Overige leden:

Albert Loef, 0318-304713, albertloef@hotmail.com

vacant

Truus van Otterlo, 0318-621059,

truusvanotterlo@tiscali.nl

Dico Wijma, 06-23612002, dicowijma@hotmail.com

ERELEDEN

Joke Veltkamp

GEGEVENS

Postadres: Diedenweg 96, 6717KV Ede

Ledenadministratie: voor alle mutaties (adreswijzigingen, wijziging rekeningnummer, aanmelden of opzeggen van een lidmaatschap): ivn.nl/contact

Website: <https://ivn.nl> > afdeling > ede

Contributie:

Lid € 24,00

Lid + huisgenoot Vrienden. € 26,50

Vrienden/donateurs dragen bij via bankrekening NL 54

INGB 0000 9515 88 t.n.v. IVN Afdeling Ede

De minimum bijdrage bedraagt € 12,50

WERKGROEPEN

Scholen:

Joke Veltkamp, 0317-420703, gewoonjokev@gmail.com

Truus van Otterloo, zie bestuur

Jeugdclub:

Ineke Jansonius, 0317-413884,

bosvriendjes.ivnede@gmail.com

Vogels:

Hans Westendorp, 0318-418465,

vogelwerkgroep.ivn.ede@gmail.com of

j.g.westendorp@kpnmail.nl

Natuurfotografie:

vacant

Flora:

Wiebe Verbaan, 0318-611947, w.verbaan1@chello.nl

Natuurwerkgroep Otterlo - IVN Ede:

Josephine Hendriks, 06 11239420. (na 20.00 uur)

jephendriks@gmail.com

- Vlinders: Toos van Ekeris, tvanekeris17@kpnmail.nl,

0318-592095

- Overige inventarisaties: Josephine Hendriks

jephendriks@gmail.com, 06-11239420

Natuurgidsen:

Christ Elsten, 0318-413797, christelsten@planet.nl

WELKOM NIEUWE LEDEN:

Helena Zandting, Voorthuizen Nancy Beenken, Lunteren

Cornel van Leeuwen, Ede

Simon Terpstra, Ede

Margreet Berends, Ede

Jitske Spee, Ede

Barend Groenevelt, Ede

Bianca Meijer, Ede

W. de Koning, Ede

Anja Mijnen, Bennekom

Sylvia van Bruggen, Wageningen

De Groene Gids

IVN Ede - 2022-2

Van het Bestuur

Laten we eens een vergelijking trekken met het plantje zevenblad en het zitting hebben in het IVN-bestuur, nu Henk Schuijt na 6 jaar en Albert B. Loef na 7 jaar, op 9 juni 2022, afscheid nemen van het bestuur.

Het is bij u allen bekend dat niemand zevenblad in zijn siertuin wil, maar ook dat de meeste IVN'ers geen deel willen uitmaken van het bestuur. Toch willen we jullie uitnodigen om eens een kijkje te komen nemen op een bestuursvergadering. Als je er eenmaal één hebt bijgewoond, krijg je de smaak te pakken. Voor je het weet staat het op je bucketlist om toch maar eens gedaan te hebben.

Begin vandaag eens met het klaarmaken van 'een simpele zevenbladsalade vanuit de Oekraïne'. Daar maken ze graag gebruik van de eerste lente-groente van eigen bodem en verwerken het zevenblad tot een superlekker en gezond stampotje of pestosausje.

Maak daarna een afspraak met het IVN-bestuur Ede. Misschien maken we wel een lekkere pesto of smoothie als welkom en leidt het tuinmansverdriet zevenblad tot vreugde van het IVN-bestuur.

Van de Redactie

Wat heeft de redactie in de Groene Gids, de Nieuwsbrief en op de website vaak gevraagd om nieuwe redactieleden. Tot onze grote vreugde hebben twee mensen zich aangemeld om in de redactie mee te werken. Cornel en Nancy stellen zich in deze Groene Gids aan jullie voor.

Cornel en Nancy ook vanaf deze plaats hartelijk welkom in de redactie.

Ondanks de ziekte van Remieke, ligt hier toch weer een Groene Gids voor jullie. Remieke is toch wel de drijvende kracht in de redactie. We hopen dat ze dit werk nog lange tijd kan blijven doen.

In deze Groene Gids besteden we aandacht aan Wiebe Verbaan, de natuur-gidsenwerkgroep, de bosvriendjes en de Nationale NachtvlinderNacht. Ook is er weer een jeugdpagina.

Onze vormgever heeft ook nu weer gepuzzeld om iets moois te maken. We wensen jullie veel leesplezier.

Beste Schrijvers, uiterste datum voor inleveren kopij: 1 augustus 2022

Auteursinstructie:

1. Kopij inleveren vóór sluitingsdatum via email: redactie.gg@gmail.com
2. Tekst in doc of docx, maximaal 2000 woorden (vier kolommen)
3. Foto's apart in jpeg of png.
Elke foto neemt een plaats in van 100 woorden
4. In het algemeen geeft een mix van één foto op 250 woorden het meest evenwichtige beeld. Dus 5 tot 6 foto's in een artikel van vier kolommen. Foto's zijn niet verplicht.

Inhoud

- 4 Nieuwe redactieleden
- 4 ALV 9 juni 2022
- 5 20 jaar zorg voor padden
- 7 Hoi hoi, naar de poelen
- 8 Er was eens een bufo
- 10 In de natuur gidsen
- 12 Gidsen bij Bosbeek
- 13 Bingo aan de rij
- 14 Kader: Zoë's verslag
- 14 NachtvlinderNacht in juli
- 15 Kader: Bijzondere opmerking
- 15 Citroenvlinder in het bos
- 15 Zomerwens

Foto's voorblad

Boven: Sander Pruiksma

Onder: Henk Schuit

Colofon

Redactie:

Remieke Niermeyer

Nancy Beenken

Corine Klapwijk

Cornel van Leeuwen

Vormgever:

Leo Klapwijk

Redactieadres:

Remieke Niermeyer, 0318-630638,

redactie.gg@gmail.com

Kopij vóór 1 augustus 2022

Auteurs zie de auteursinstructie

De Groene Gids is het contactblad van IVN Ede en verschijnt vier maal per jaar.

De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden artikelen al dan niet te plaatsen, in te korten of aan te passen.

Drukker: Editoo B.V. te Arnhem

Twee nieuwe redactieleden stellen zich voor

CORNEL VAN LEEUWEN EN NANCY BEENKER

Cornel: Sinds kort heb ik de redactie van de Groene Gids versterkt en stel me graag aan u voor. Mijn naam is Cornel van Leeuwen (57) en ik woon samen met mijn vrouw en twee kinderen ruim 30 jaar in Ede. De natuur is me met de paplepel ingegoten. In de weekeinden gingen ik met mijn ouders, broer en zus altijd wandelen in de natuurgebieden rondom Arnhem. Tijdens mijn werkbare leven nam ik daar niet veel tijd voor, maar sinds ik in 2019 arbeidsongeschikt ben geworden zoek ik de natuur vaak op. Ik heb me verdiept in de natuurfotografie en alles wat daarbij hoort.

Cornel van Leeuwen

Nancy Beenker

Daarnaast was ik op zoek naar een andere zinvolle bezigheid die ik met mijn ziekte kon doen. Nadat ik lid was geworden van het IVN kwam deze uitdaging naar me toe in de vorm van een vacature als lid van de redactie van de Groene Gids. Samen met Remieke, Corine en Nancy hoop ik nog veel mooie Groene Gidsen uit te brengen.

Nancy: Zelden ga ik van huis zonder verrekijker, zakjes, bakjes, loep en determinatiegids. Op feestjes zorgt dat voor vergelijkingen met Freek Vonk of Crocodile Dundee. Mijn naam is Nancy, ik ben momenteel 24 jaar en sinds april redactielid van de Groene Gids. Al van jongs af aan ben ik weg van alles om mij heen en heb het altijd heerlijk gevonden om door de natuur te struinen. Wat vroeger lieveheersbeestjes en paardebloemen waren, zijn nu vogels, paddenstoelen en nachtvinders. Mijn eigen ‘specialisatie’ ligt voornamelijk bij watervogels en aanverwanten. Daarnaast ga ik er op uit met mijn camera, op mijn mountainbike, gravelfiets of te paard. Ik geniet van de Nederlandse natuur en van het geweldige gebied dat wij tot hier onze beschikking hebben. Ik groeide op in Alkmaar en ben 8 jaar geleden verhuisd naar Barneveld. Nu woon ik alweer 3 jaar in Lunteren. Naast mijn fulltimebaan ben ik dus voornamelijk buiten te vinden. Dus vogelen, fotograferen of fietsen over de mooie mountainbikepaden op de Veluwe en help ik soms met het onderhoud hieraan. Natuur technisch komt daar meer bij kijken dan mensen beseffen. Kortom: ik benut dus alle mogelijkheden van de Nederlandse natuur en daarnaast vind ik het geweldig om mensen hierin te enthousiasmeren, wat zeker van pas komt als nieuw redactielid.

ALGEMENE LEDENVERGADERING IVN EDE

Donderdag 9 juni 2022

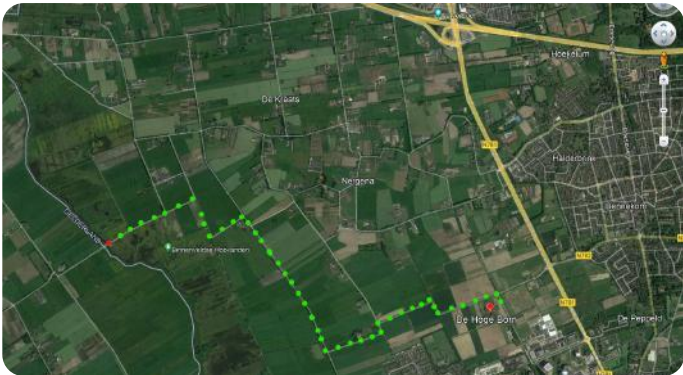
JE BENT VAN HARTE UITGENODIGD VOOR DE ALGEMENE LEDENVERGADERING (ALV) OP DONDERDAG 9 JUNI 2022 VANAF 19:00 UUR!

Eindelijk kunnen we de al veel langer geplande ALV in het Binnenveld organiseren. Deze actieve ALV-vorm, een leuke combi van buiten en binnen zijn, is door corona al twee keer uitgesteld. Voorafgaand aan het officiële vergaderdeel, gaan we wandelen door de ‘nieuwe natuur’ in het Binnenveld en langs de Grift/Valleikanaal). Christ van Elsten neemt ons mee.

Startlocatie: uitkijktoren aan de Werftweg, Bennekom (fietsknooppunt 27). Kom zoveel mogelijk met de fiets! Er is voldoende parkeergelegenheid voor fiets en auto.

Na de wandeling gaan we naar zorgboerderij De Hoge Born, Bornsesteeg 87, Wageningen voor het huishoudelijke deel van de ALV.

Zie bijgevoegd kaartje voor de fietsroute vanaf de uitkijktoren naar De Hoge Born.

PROGRAMMA:

19:00 – 20:30 uur: **WANDELEXCURSIE** (vertrek vanaf de uitkijktoren aan de Werftweg, Bennekom)
20:30 – 21:00 uur: Ontvangst met **HAPJE en DRANKJE** (Boerderij De Hoge Born, Bornsesteeg 87, Wageningen)
21:00 – 22:00 uur: **HUISHOUDELIJK GEDEELTE** (in grote zaal boerderij De Hoge Born)

AGENDA

1. Opening
2. Notulen vorige vergadering (5 oktober 2021).
Op onze website <https://www.ivn.nl/afdeling/ivn-ede/bestuur>. Of opvragen bij het secretariaat.
3. Toelichting jaarplannen en jaarverslagen van de werkgroepen.
Zie voor de jaarverslagen: <https://www.ivn.nl/afdeling/ivn-ede/jaarverslagen>
4. Besprekpunten
 - a. Aankondiging contributieverhogingen voor leden en huisgenootleden in 2023
 - b. Jaarlijks ledenuitje 17 september 2022
5. Bespreking financieel jaarverslag 2021 en begroting 2022 van de penningmeester
6. Verslag kascommissie en benoeming nieuwe commissie
7. Verkiezing leden bestuur
 - a. Henk Schuijt is aftredend als penningmeester en niet herkiesbaar
 - b. Albert Loef is aftredend als algemeen bestuurslid en niet herkiesbaar
 - c. De functie van voorzitter is nog niet vervuld. En er ontstaan twee lege plekken in het bestuur door bovenstaande aftredende bestuursleden. Kandidaten kunnen tot aanvang van de vergadering bij de secretaris aangemeld worden.
8. Uitreiking speldjes ter gelegenheid van 25- en 40-jarig lidmaatschap
9. Rondvraag

Extra info over de EXCURSIE van 19:00-20:30 uur

Christ van Elsten laat de resultaten zien van de uitvoering van het plan 'de Binnenveldse Hooilanden', een initiatief van Stichting en Vereniging Mooi Binnenveld, Staatsbosbeheer en ANV Het Binnenveld. Langs de oostkant van de Grift (ook wel Bisschop Davidsgrift geheten, naar de opdrachtgever van de ontginning van het Binnenveld) wordt gewerkt aan 'nieuwe natuur'. Een gebied van zo'n 280 hectare wordt teruggebracht naar de situatie van voor 1950, toen ontginning en ontwatering ten behoeve van de boeren nog niet had plaatsgevonden. Daarvoor wordt de voedselrijke top-laag afgegraven en tegelijk de waterstand verhoogd tot op maaioogte. Dit moet leiden tot meer biodiversiteit. De hoop is dat er drie typen natuur gaan ontstaan: dotterbloemhooiland, blauwgrasland en trilveen. In deze nieuwe natuur is volop ruimte voor talloze (weide)vogels, vlinders en planten en bloemen.

.....

20 jaar zorg voor padden

VERTELD DOOR WIEBE VERBAAN
GESCHREVEN DOOR: CORINE KLAPWIJK

Voor Wiebe begint het paddenavontuur in 2002. Hij vertelt mij het verhaal van 20 jaar paddentrek op het voorheen ENKA-terrein en het Horapark in Ede. De ENKA was een kunstzijdefabriek die in 1922 werd gebouwd. In 2003 is de fabriek gesloten en vanaf 2011 is er op die plaats aan een woonwijk gebouwd. Enkele monumentale panden zijn blijven staan.

Ver voordat er gebouwd werd op het ENKA-terrein – vertelt Wiebe – waren de zogenoemde ENKA-bassins tijdens de paddentrek bevolkt door duizenden padden en bruine kikkers. De padden kwamen vanuit het Hoekelumse bos de Horalaan over en bereikten via het Horapark de kunstmatige bassins.

Deze bassins hadden eerder gediend als waterreservoir en bezinkvijvers voor de fabriek. Omdat de fabriek gesloten was en het heel rustig was op het terrein konden de padden en andere dieren (zoals bruine kikker, groene kikker en kleine watersalamander) zich daar ongestoord voortplanten. Het was een prachtige plek waar geen mens kwam en waar de natuur ongestoord zijn gang kon gaan. Maar... Wiebe kwam er wel. Hij gebruikte de ingang van de zwijnen en de reeën, die ook de rust zochten. Wiebe bezocht de bassins en zag hoeveel voortplanting daar plaats vond.

De paddenwerkgroep Hora Est, waar Wiebe lid van was, werkte samen met de Dierenbescherming. De groep bestond uit een viertal 'aanjagers' waaronder Wiebe. De andere 'aanjagers' waren Ilka Verbaan, Wies Schuurman en Jan Wijma (Dierenbescherming). Er werkten ook heel wat vrijwilligers mee.

Wanneer de temperatuur eind februari/begin maart zo'n zes graden was en de omstandigheden gunstig, begon de paddentrek. Wies maakte een rooster voor de hele week voor alle vrijwilligers. Aan de Horalaan werden hekken

gezet en automobilisten werden tegengehouden en kregen het verzoek rustig te rijden en op de padden te letten, terwijl andere vrijwilligers, waaronder Wiebe, de padden oppakten en voorzichtig bij de 1.80 meter hoge hekken van

het ENKA-terrein zetten. De padden wisten dan zelf de bassins wel te vinden. Er werd vooral 's avonds in de schemering gewerkt en een enkele keer ging dat door tot middernacht. Wiebe heeft daar heel wat uurtjes gewerkt en vele, vele padden werden op het juiste spoor gezet. Ondanks het werk van de vrijwilligers werden er toch nog heel wat padden doodgereden. Jarenlang heeft de paddenwerkgroep dit volgehouden tot hun hen ter ore kwam dat het ENKA-terrein verkocht was en men was begonnen met het opruimen van het terrein om dit te saneren. Toen er in 2005 een natuurtoets werd uitgevoerd door Alterra bleek dat de kunstmatige bassins vol zaten met donderkopjes (paddenlarven). De gemeente Ede moest dan ook overtuigd worden van het feit dat de bassins waardevol waren voor de paddenpopulatie. Ook groeiden er op het terrein beschermde planten. In 2007 werd er een onderzoek opgezet door Alterra. Er werden paddenschermen geplaatst zodat de padden slechts vier bassins konden bereiken. Er werd overal rond de bassins geteld, dus niet alleen aan de Horalaan. Langs de schermen, die ervoor moesten zorgen dat de padden niet meer op het ENKA-terrein zouden komen, was toen schrikdraad aangelegd om te voorkomen dat de zwijnen de schermen kapot zouden maken. Wiebe vertelde hoe nauwkeurig het tellen van de padden gedaan werd. Er werd onderscheid gemaakt tussen man, vrouw, amplex en dood dier. Alles werd nauwkeurig op formuleren aangetekend. De tellingen duurden toen van 20 februari tot eind maart/begin april. Toen de eerste 'lege' vrouwtjes weer terugkeerden naar het bos, werd met tellen gestopt. Dat jaar werden er 10.342 padden geteld. In de Edese Post stond op 23 december 2007 een artikel met de kop: "Alarm bij de werkgroep, paddenpoelen bedreigd in de gemeente Ede". Daarin staat dat de werkgroep toevallig te weten kwam dat de bassins zouden worden geruimd. Ook in 2008 werd er weer geteld: 12.096 padden. Uit de uitkomsten konden allerlei interessante gegevens afgeleid worden. De populatie van de padden op het ENKA-terrein was op dat moment een van de grootste in Nederland. Dat is een van de redenen waarom er naar manieren om het verlies van voortplantingswater te compenseren, gezocht werd.

	2007	2008
	gewone pad	gewone pad
	168 dode	144 dode
	1653 amplex	2731 amplex
	1455 vrouw	1502 vrouw
	5413 man	4988 man

Horalaan Foto: Wiebe Verbaan Telresultaten

In overleg met de gemeente en de ENKA is toen overeengekomen compensatiepoelen aan te leggen. Deze aanleg kwam niet alleen ten goede aan de pad, maar ook aan de bruine kikker en de groene kikker. Vogels, zoogdieren en insecten konden ook gebruik maken van de poelen. Op 4 februari 2008 is de gemeente begonnen met het aanleggen van de compensatiepoelen. In een brief van de toenmalige burgemeester mevrouw Tineke Netelenbos (van 19 december 2007) krijgt de paddenwerkgroep Hora Est de bevestiging van de plannen. Zij zullen ook betrokken worden bij de aanleg van de poelen. Op het Horapark werden drie poelen aangelegd. De poelen werden uitgegraven en bedekt met klei en daarna gevuld met water. Door de aanleg van de poelen werd de populatie padden behouden, maar het oppervlaktewater van de poelen stond in schril contrast met waar de padden zich eerder konden voortplanten. Alterra bracht na de zomer alle paddenlarven naar hun nieuwe onderkomen. Vanaf 2009 moeten de padden het dus doen met drie poelen.

Foto uit: Weg van de pad, Alterrapport 1798

Wiebe vertelt ook nog dat de kleibodem heel belangrijk is voor de poelen. Als die kleibodem kapot gaat loopt al het water langzaam weg en houdt je geen poel meer over. Dat is ook voor de padden een slechte zaak. Helaas lopen er wel eens kinderen in de poelen. Wiebe heeft wel eens gepost bij de poelen om dat te voorkomen. Hij zag ook wel in dat dit geen doen was. De situatie bij de Horapoelen is de afgelopen jaren sterk veranderd. Het ieder jaar overzetten van de padden is volgens Wiebe een tijdrovend karwei, waardoor veel vrijwilligers ermee stoppen of dreigen te stoppen. Met de gemeente werd gesproken over paddentunnels. Daarvan zijn er drie gerealiseerd. Volgens Wiebe wordt een enkele keer de weg naar de poelen via de tunnel afgelegd. Ondanks de tunnels worden er toch nog vaak dode dieren gevonden op de weg. Het rapen van de padden is wel effectief, maar veel werk, ook waren er emmers achter de schermen langs de Horalaan geplaatst en de padden die hierin kwamen overgezet.

Om te zorgen dat de padden de wijk niet ingaan, is er een muur gemetseld en een scherm geplaatst. Daar kunnen de padden echt niet overheen.

Wiebe vertelt ook nog kort over zijn activiteiten bij de poelen met schoolkinderen van groep 5 en 6. Met de schoolgidsen worden paddenwandelingen georganiseerd. Schoolklassen kunnen daarvoor inschrijven. Ook Wiebe was tijdens die wandelingen vaak van de partij. Hij liep met een groep kinderen de weg die de padden afleggen en vertelde honderduit. Soms was er geen pad te zien, maar de kinderen wisten door zijn verhalen van alles over pad-

Wiebe met groep bij een poel

Foto: Wiebe Verbaan

den. Onlangs had hij met een MBO-klas nog een excursie naar de paddenpoelen.

Het is geweldig dat mensen zoals Wiebe zich het lot van de padden aantrekken.

Als je nog nooit bij de poelen bent geweest, ga dan eens een kijkje nemen. Het is een prachtig natuurgebiedje. Waar je nu kunt genieten van de 'donderkopjes' en straks van de libellen. Als jij je hond meeneemt, houd hem dan wel aan de lijn en ruim de poep op. Blijf op de kant van de poelen en geniet!

Als je meer wilt weten van de geschiedenis van de Horapoelen, de uitkomsten van het onderzoek van Alterra en de oude krantenartikelen, kijk dan in het Alterrarapport 1798 *Weg van de pad!*, ISSN 1566-7197.

Dit rapport heb ik ook gebruikt om het hele onderzoek te bestuderen en er wat gegevens en foto's uit over te nemen.

Hoi hoi, naar de poelen . .

AUTEUR: JOKE VELTKAMP

Sinds 2010 verzorgt de werkgroep Scholen jaarlijks in maart de paddenexcursies naar de poelen bij de Horalaan, met een onderbreking in 2020 en 2021 vanwege COVID. In al die jaren hebben we veel veranderingen gezien, zowel bij de poelen als bij de populatie padden. Ontdekten we vroeger nog wel een pad in het bos of in een emmer, in 2021 is de populatie zo klein geworden dat we alleen padden net onder de waterspiegel zien. Dat is een teleurstelling. Gelukkig is het prachtig zonnig weer en zien we nog wel eierstrengen en kikkerdril. Wat veel goed maakt.

Het startpunt voor de excursie is steeds de parkeerplaats aan de Horalaan. De leerlingen worden verdeeld in groepjes van drie tot vijf afhankelijk van het aantal beschikbare gidsen.

De tocht van de pad begint in het bos waar de padden overwinteren.

De gids vraagt onderweg:

Zie jij een holletje waarin een pad zou kunnen overwinteren?

Hoe loopt een pad? Kun jij ook zo lopen? Wat is het verschil met een kikker?

Wat eet een pad? Hoe eet hij? Heeft een pad vijanden? Hoe kan de pad zich verdedigen?

Hoe weet de pad waar het water is?

De pad onthoudt de geur van het water waar hij geboren is. Daar wil hij weer heen.

Lopend richting het water komen we bij een schot en wordt de pad naar een tunnel geleid.

Onder de Horalaan zijn 3 drie betonnen tunnels aangelegd met aan de bovenkant openingen en onder fietspaden zijn goten aangebracht met metalen roosters. De gaten zijn zo groot dat een pad erin kan vallen wanneer hij op de weg terechtgekomen is.

De tocht gaat verder naar het water. Ondertussen praat de gids met de leerlingen over de leefwijze van de pad, gebruik makend van een mooie poster uit de excursietas van de gids.

Bij twee poelen staat een groot informatiebord met mooie foto's van padden en eiersnoeren.

Dan begint het zoeken bij het water van de drie verschillende poelen.

Waar zien we iets bewegen? Zien we wat bijzonders?

Mannetjespadden, vrouwtjespadden, soms ook een vrouwtje dat een mannetje op de rug draagt worden gezien, allemaal net onder de waterspiegel. Verder prachtige eiersnoeren en klompjes kikkerdril. Een groepje vindt naast het water een klompje zwarte eieren waar nog een beetje een vlies omheen zit. Het zijn eitjes van de pad, sterrenschot genoemd.

Even goed bekijken . . .

Resten van een opgegetenpad?

Een dier, een reiger misschien, heeft de rest van de pad opgegeten.

Ter afronding heeft elke gids in de tas nog een quiz met beweringen die met 'waar' of 'niet waar' beantwoord moeten worden. Heeft elke leerling alles goed onthouden?

Veel leerlingen zullen in juni terugkomen om in deze poelen waterbeestjes te vangen en ontdekken dan zowel kikkervisjes als de paddenvisjes. Helaas zijn er jaarlijks minder dieren.

De meeste leerlingen reageren enthousiast, we gaan nog weer een jaar door met deze excursies.

Er was eens een... bufo

AUTEUR: JANNE VAN DER LEER

MET DANK AAN WIES SCHUURMAN EN RENÉ VAN DER REIJDEN
OM (VOOR) TE LEZEN

‘HALLO, IK BEN EEN PAD!’

Een pad is een amfibie, net als een kikker. Kikkers en padden zijn familie van elkaar. Amfibieën zijn dieren die in het water en op het land leven. Ademhalen doen ze door hun neus én door hun huid. Wist je dat ze koudbloedig zijn? Ze kunnen zichzelf niet warm houden.

De gewone pad

Foto: Sander Pruiksma

Er zijn veel soorten padden, maar dit is het verhaal van *bufo*: ‘gewone pad’. Gewone padden voelen zich thuis in een weiland, in een tuin, een park of... in het bos. Als er maar water in de buurt is. Ook in het bos van Hoekelum wonen padden. Maar overdag zie je ze niet: ze komen pas tevoorschijn als het donker wordt. Een pad lijkt op een kikker, maar zijn achterpoten zijn een stuk korter. Padden huppen langzaam, maar kikkers maken hele grote sprongen. Ze zijn moeilijker te pakken. De huid van pad is ook anders dan die van kikker: er zitten bobbeltjes op. Een kikkerhuid is veel gladder. Kikkers en padden hebben de kleur van blaadjes op de grond. Een gewone pad valt niet op. Dat maakt het extra leuk als je er eentje ziet zitten op het mos. Probeer maar eens te huppen als een pad. En te springen als een kikker.

‘IK VANG KEVERS EN SPINNEN.’

Een pad heeft bolle ogen, met een beetje oranje erin. Hij kan ze alle kanten op draaien. Dat is handig! Met zijn lange tong vangt hij insecten. Een kever (of spin) blijft eraan vastpakken. Zodra hij iets ziet bewegen, schiet z’n tong naar buiten. Hebbes! Padden eten ook regenwormen, muggen en slakken. Ze slikken hun prooi in één keer door.

In de huid van een pad zit gif. Daardoor lusten veel dieren geen padden. Ze smaken vies. Maar uilen, reigers en ringslangen vinden dat niet erg. Andere dieren waar een pad voor uit moeten kijken, zijn roofvogels, egels, en dassen. Een gewone pad kan wel 30 jaar worden. Maar meestal haalt hij dat niet.

‘IK BEN NIET ENG’

Veel kinderen vinden padden eng. Dat is niet zo gek. Als je een pad voor het eerst ziet, weet je niet wat je aan hem hebt. Hij zit op de grond met de bultjes op z’n huid en z’n bolle ogen. Je hebt misschien gehoord dat padden giftig

zijn. Maar het gif is voor jou niet gevaarlijk. Toch schrik je misschien als je een pad oppakt. Hij voelt koud aan, en hij kan zo uit je hand floepen. In heksenverhalen van vroeger werden kinderen bang gemaakt voor padden. Mensen vertelden dat die lelijke padden wel net zo slecht moesten zijn als de boze heks met toverkracht. Wisten ze dan niet hoe padden in de lente met z’n allen feestvieren in de poel? Padden zijn ook in de tuin echte vrienden voor ons, omdat ze slakken lusten! En ze vangen nare plaagbeestjes, zoals de steekmuggen die ’s nachts rond je oor zoe-men. Vind je een pad nu nog eng?

‘IK BEN GEBOREN IN HET WATER.’

Elke pad is geboren in een vijver of een poel. In de lente trekken de padden met z’n allen naar het water. Ook de padden van het Hoekelumse bos. Zij komen naar de poelen in het Horapark. Weet jij hoe de paddentrek gaat? Een mannetjes pad is een stuk kleiner dan een vrouwtje. Hij klimt op haar rug en klemt zich stevig vast, met zijn

Een amplex, een mannetje op een vrouwtje

Foto: Henk Schuit

voorpoten. In de buik van het vrouwtje zitten meer dan 3000 eitjes! Ze draagt hem helemaal naar de poel. Of ze komen pas in het water bij elkaar. Soms vechten de mannetjes. Je kan dan wel drie mannetjes op één vrouwtje zien zitten. Ze duwen haar naar beneden, dat vindt ze niet leuk!

Na een tijdje zie je lange slierten in de poel. Dat zijn de ei-snoeren. Het vrouwtje maakt ze vast aan een waterplant of een rietstengel. Na 10 dagen komen er kleine visjes uit de eitjes. De dikkopjes lijken op kikkervisjes, die heb je vast weleens gezien. Maar de eitjes van een kikker zitten in een soort pudding. Kikkerdril drijft los op het water. Elk zwart puntje is een eitje.

‘NA 8 WEKEN KRUIP IK OP DE KANT.’

Veel van de dikkopjes worden opgegeten. Niet door vissen, want de grote vissen lusten de kleintjes niet. Maar watertorren eten wel dikkopjes. En misschien vind je het moeilijk te geloven, maar merels pikken vanaf de rand

Jong padje

FA ROOSENBOOM

Graanhandel

ROOSENBOOM
VERKOOPADRES: KAMPSTRAAT 10

- Konijnvoer
- Honden en Katten
- Vogelvoer
- Duivenvoer
- Hooi per zak of baal
- Haksel, Houtvezel of stro
- Kunstmest
- Biologische Meststoffen
- Potgrond
- Bemeste Tuinaarde
- Compost

Telefoon 0318-610680

ROOSENBOOM BOSPOORT 33

Molenaar, graan en meel
Fourage en Kunstmesthandel
Vogelzaden en Kleindiervoeders

Geopend:
Ma t/m Vrij 08.30 – 12.30
13.30 – 18.00
Zaterdag 08.30 – 14.00

dikkopjes uit het water! De visjes die het redden, krijgen achterpootjes, en daarna voorpootjes. Hun staartje raken ze kwijt. Ze hebben het niet meer nodig. Na 8 acht weken zijn de jonge padjes klaar om aan land te gaan. Dan gebeurt er weer iets gek. Ze kruipen op de kant, met heel veel tegelijk. Het lijkt wel of het padjes heeft geregend! Maar het zijn gewoon jonge padjes die het bos in trekken. Ze zoeken een plekje voor zichzelf op het land. Dat heet 'de paddenregen'. Stel je voor dat je op ENKA woont. In mei zie je dan piepkleine padjes in de buurt van de poel. Ze zijn nog helemaal zwart.

'IK GRAAF EEN HOLLETJE IN DE GROND.'

De huid van een pad is net zo koud als de lucht om hem heen. Of net zo warm. Daarom vinden padden het fijn als de zon op het water schijnt. Hoe kouder het is, hoe langzamer een pad vooruitkomt. Bij minder dan 7 zeven graden kruipt hij weg onder een steen of een boomstam. Of hij zit in een kuiltje dat hij zelf graaft. Alle padden houden een winterslaap. Daarvoor graven ze een holletje dat wel een halve meter diep kan zijn! Dat doen ze met hun achterpoten. De hele winter blijven ze zitten in hun schuilplaats. Zonder te bewegen en zonder te eten. Boven de grond vinden ze het veel te koud. Een pad heeft geen warme jas, zoals jij.

'IN DE LENTE GA IK TERUG NAAR DE POEL.'

Volwassen padden gaan terug naar de plek waar ze geboren zijn. Maar hoe weten ze wanneer het tijd is? Dromen ze in hun holletje over de poel? En hoe vinden ze de weg? Ze hebben toch geen kompas? Padden hebben ook geen weerkaart. Toch vertrekken ze pas als er regen komt. En

De grote poel

Foto: Fabrice Ottburg

ze wachten tot het warm genoeg is om te gaan. Hoe voelen ze dat onder de grond? Het is het geheim van de padden. Ze hebben het altijd zo gedaan. Wist jij dat er al padden waren in de tijd van de dino's? Ook toen leefden ze op het land én in het water. Stel je voor, dat is 200 miljoen jaar geleden! De padden van nu lijken veel op de padden van toen. Maar de oerpadden hoefden nooit een weg van asfalt over te steken, zoals onze padden. Nu gaat er vaak een autoweg dwars door het bos waar ze wonen. Daar moeten ze overheen. En padden gaan langzaam, ze komen makkelijk onder de wielen van een auto terecht. Daarom zijn er padden-helpers. Ze dragen de beestjes in een

Paddenhelpers

Foto:Rik Nagtegaal

emmer naar de overkant. Er komen ook steeds meer tunnels voor padden, onder de autoweg door.

'IK BEN EEN GEWONE PAD.'

Een pad kun je niet aaien. Hij heeft geen mooie kleuren. En hij heet 'gewone pad'. Maar wat gewone padden elk jaar doen, is heel bijzonder. Ga maar eens kijken bij de volle poel op een warme avond in maart. Je ziet dan een heleboel kopjes boven het water uitsteken. Je kan de mannetjes horen roepen: *koet-koet-koet*. Want padden kwaken niet.

Er leefden al padden op aarde lang voordat er mensen waren. Padden horen bij de natuur, en bij ons. Misschien wil jij in de lente ook padden overzetten met de helpers van de paddenstichting. Weet je hoe dat gaat? Je pakt er eentje voorzichtig op, met je handschoen aan. Je zet hem in je emmer. En nog één, en weer één. Samen met de an-

deren draag je de padden naar het water. En daar laat je ze weer vrij. Het is heel leuk om te zien hoe een pad wegzwemt. In zijn eigen poel.

Wil je meer weten over de paddenwerkgroep (Stichting Paddenbelang "Hora Est!"), kijk dan op de website van Stichting ENKA: www.op-enka.nl. Kies Projecten in het menu, en daarna Paddenpoelen. Je kunt je daar ook aanmelden als je mee wilt helpen bij de paddentrek.

Op internet staan leuke filmpjes over de padden.

- Op schooltv.nl vind je 'Paddentrek. Pas op: overstekende padden!' waarin je ziet hoe kinderen helpen bij het overzetten van padden.

- Op www.jeugdjournaal.nl staat het filmpje 'Kinderen helpen padden met veilig oversteken' (typ 'paddentrek' in het zoekvenster).

De redactie vraagt voor ieder nummer één of meer werkgroepen iets te vertellen over hun werk. In dit nummer de Werkgroep Natuurgidsen (Wiebe Verbaan, Jeltje Zeelenberg, Hans Gonggrijp, Christ Elsten) en de Bosvriendjes (Ineke Jansonius).

In de natuur gidsen . . .

EEN ERVAREN EN GEPASSIONEERDE NATUURGIDS VERTELT

AUTEUR: HANS GONGGRIJP

INTERVIEW MET NATUURGIDS WIEBE VERBAAN

INTERVIEWERS: CHRIST ELSTEN EN HANS GONGGRIJP

Wiebe heeft de afgelopen 20 jaar met groot enthousiasme en een enorme hoeveelheid kennis zich ingezet voor IVN Ede en de natuur in onze mooie omgeving. Als natuurgids, schoolgids, oud-bestuurslid en voorzitter, vogelaar en vogelinventarisaties, vleermuisdeskundige en coördinator van de florawerkgroep. En ook nog mentor bij twee natuurgidsenopleidingen. Met recht de meest veelzijdige natuurgids van onze afdeling! Een gesprek met hem is boeiend en leuk.

Waar kwam Wiebe's belangstelling voor de natuur vandaan?

Van jongs af aan is de interesse voor de natuur er met de paplepel ingegoten. Beide ouders waren onderwijzers en vader vertelde tijdens de wandelingen op zondag in Drenthe over de planten en moeder over de vogels. Hij is grootgebracht met de boeken van Jac. P. Thijsse. Later woonden zij in Epe, waar een vriend van Wiebe de zoon was van een boswachter. Als 15 jarigen trokken zij al de natuur in met de karabijn van de boswachter om op diens verzoek te zoeken naar door stropers aangeschoten wild om de dieren uit hun lijden te verlossen.

Na de zeevaartschool is Wiebe gaan varen op vracht – en passagiersschepen en later ook op boorschepen in de offshore. Eerst als stuurman, maar daarna al snel op 30 jarige leeftijd als kapitein. Een boeiend en avontuurlijk beroep waarbij hij bijna overal op de wereld is geweest en veel heeft meegemaakt. Hij moest met pensioen toen hij 58 jaar oud was en is daarna begonnen als stuurman op het zeilschip Eendracht. Helaas raakte zijn hand bij een ongeval tijdens het zeilen met een skûtsje ernstig beschadigd, zodat hij daarmee moest stoppen.

Hoe is Wiebe natuurgids geworden?

Na het ongeval op het skûtsje ging Wiebe zich weer richten op zijn oude liefde: de natuur.

Hij volgde met o.a. Dick van Houwelingen de natuurgidsencursus in 2002, waarbij zij in hun onderzoeksgebied De Sysselt en Hoekelum als afstudeeropdracht paaltjesroutes hebben uitgezet.

Na de natuurgidsencursus is Wiebe mee gaan lopen met vogelinventarisaties in het Edese Bos. En in 2004 is hij samen met Dick van Houwelingen begonnen met het inventariseren in de omgeving van Otterlo; voor Sovon en Natuurmonumenten. Niet alleen vogels, maar ook hagedissen. En ook op het Wekeromse Zand voor het Gelders Landschap.

Later heeft Wiebe een vleermuizenencursus gevolgd en werd deskundige voor vleermuizen voor de gemeente Ede.

Samen met Hans Hartveld heeft hij ook vele vleermuizenkolonies geïnventariseerd, onder meer in de ijskelder in Hoekelum en in de vleermuizenbunker bij de Hindekamp. Vooral de bunker was niet eenvoudig. Met waadpakken aan moest in het donker in het water gezocht worden naar vleermuizen.

Waar heeft Wiebe allemaal gegidst?

Wiebe heeft in heel veel natuurgebieden in Ede gegidst. Samen met Dick van Houwelingen, maar vroeger ook met Roel van Ekeris. Veel vogelexcursies op het Wekeromse Zand, Oud Reemst, Planken Wambuis en het Deelerwoud. Vleermuisexcursies bij Hoekelum, Kernhem en in het Vlinderdasgebied. Maar ook excursies in het Mosselse Zand, de Zuid- en Noord-Ginkel, de Roekel, Het Edese Bos, de Sysselt en het Renkums Beekdal vanaf het Nivon-huis. Behalve kennis van de flora en fauna weet Wiebe ook veel van de natuur- en cultuurhistorie van al die gebieden.

De mooiste herinneringen heeft Wiebe aan die excursies, waarbij plotseling dan toch de langverwachte klapekster of draaihals wordt gezien of eindelijk de nachtzwaluw wordt gehoord. Of onverwacht de steenuil in een knot wordt gezien. Die momenten van extase zijn dan voor alle deelnemers onvergetelijk! Wiebe heeft ook mooie herinneringen aan de excursies in het Deelerwoud, omdat je daar ook altijd wel groot wild zoals reeën en damherten kan tegenkomen.

Wat heeft Wiebe nog meer voor IVN Ede gedaan?

Als coördinator van de Florawerkgroep organiseert Wiebe elke twee weken op woensdagmiddag de vele excursies van die werkgroep, waarbij ook vaak in natuurgebieden buiten Ede wordt gewandeld. Met ongeveer tien deelne-

Biologische voeding en verzorging
Marktplaats 9 6721 JG Bennekom 0318 413067

mers, de meesten op leeftijd, is het altijd gezellig en wordt behalve naar bloemen en planten ook gekeken naar insecten, vlinders en paddenstoelen. Het leren van elkaar is daarbij heel belangrijk.

Wiebe met de Florawerkgroep

Wiebe heeft lang in het bestuur van IVN Ede gezeten en was ook nog een jaar voorzitter, nadat Dick van Houwelingen er mee was gestopt. Ook toen was het al moeilijk om een voorzitter te vinden.

Wiebe is een heel actieve schoolgids. Met schoolkinderen het bos in, waterbeestjes vangen, wilgen knotten, naar de paddenpoelen gaan of de hei opschonen. En samen met de bosvriendjes van de jeugdclub nestkastjes maken. Het is altijd leuk om kinderen te laten zien hoe mooi de natuur is en wat je voor de natuur kan doen.

Wiebe timmert nestkastjes

20 jaar lang heeft Wiebe zich ook ingezet voor de paddenpoelen in het Horapark en het overzetten van de padden, maar dat werk heeft hij inmiddels overgedragen.

Wiebe vertelt over vleermuizen bij de jeugdclub

Een jaar lang heeft Wiebe samen met Dick nog kerkuilen en steenuilen geïnventariseerd. Maar het klimmen naar de nesten van de kerkuilen in de hoge oude boerenschuren, over balken hoog in de nok was voor Dick toch te veel van het goede. Daar zijn ze dan maar mee gestopt.

Wat wil Wiebe graag meegeven aan andere natuurgidsen?

Zorg ervoor dat je als IVN'er een brede kennis hebt! Niet alleen kennis van de natuur, maar ook kennis van de achtergrond en de geschiedenis van een natuurgebied. Let op de relatie tussen planten en dieren. Waarom vind je al die bijna onzichtbare groentjes, vlinders, juist op die boom bij de heide. Onderken het belang van waardplanten. En al die nestholtes van spechten in oude beukenlanen. Ideaal voor vleermuizen en marters.

Geef het goede voorbeeld. Blijf op de paden en kom niet in de rustgebieden.

En hou de excursies van IVN laagdrempelig. Vraag geen geld voor IVN-activiteiten. Gids voor anderen, maar ook voor jezelf.

Nog een laatste hartenkreet. Het is toch wel triest dat er overall in de natuur hekken geplaatst worden. Niet alleen door particulieren, maar ook door de Hoge Veluwe op het wildviaduct. De angst voor de dodelijke dreiging van de wolf voor de moeflons is kennelijk te groot. Terwijl aan de andere kant de moeflons op het Wekeromse zand niet extra beschermd worden.

En wat betreft de toekomst. De natuur zal hoe dan ook blijven bestaan. Geniet ervan, zolang het nog kan. Want het wandelen gaat helaas steeds moeilijker voor Wiebe.

Wiebe bij waterbeestjesexcursie

... gidsen bij de Bosbeek

WANDELINGEN VANAF HET NIVONHUIS DE BOSBEEK IN BENNEKOM
AUTEUR: JELTJE ZEELBERG

HOE HET BEGON

Hans Gonggrijp en Jeltje Zeelenberg hebben in 2011-2012 de IVN-natuurgidsencursus gevolgd. Als adoptieterrein hadden ze samen met twee andere cursisten, die inmiddels niet meer actief zijn voor IVN Ede, het Renkums Beekdal. Op 16 maart 2013 hebben Hans en Jeltje voor het eerst een publiekswandeling met als begin- en eindpunt het Nivonhuis in Bennekom georganiseerd. Het persbericht luidde:

Op zaterdag 16 maart a.s. organiseert de IVN-afdeling Ede een excursie op de grens van het Renkumse beekdal, een cultuurhistorisch zeer interessant gebied, in een fraai landschap met mooie bossen en oude grafheuvels. Deze wandeling staat in het teken van het vroege voorjaar. Een periode waarin veel mensen nog graag bij de verwarming blijven terwijl er op de overgang van winter naar voorjaar juist zoveel te zien is. Wat er allemaal te zien zal zijn blijft een verrassing totdat u mee loopt. De start van de wandeling is om 14.00 uur vanaf het Natuurvriendenhuis Bosbeek, Bosbeekweg 19-21 in Bennekom. GPS-coördinaten N 52 0 34.8 E 5 43 52.6. De wandeling duurt ca. 2 uur. Deelname is gratis en men hoeft zich niet vooraf aan te melden. De gidsen zijn Hans Gonggrijp en Jeltje Zeelenberg (info 0318 840409 of 0318 413486)

HOE HET VERDER GING

Dit was het begin van een lange traditie. In 2013 was er, evenals in 2014, in elk seizoen een wandeling. Vanaf 2015 werden dat elk jaar drie wandelingen, in het vroege voorjaar, in het late voorjaar of de zomer en in het najaar. Tot het Covid-19 virus de kop opstak... Op zondag 15 maart 2020 was er van 14.00 tot 16.00 een wandeling met 7 zeven deelnemers. Die avond werd om 18.00 de eerste lockdown afgekondigd! De eerstvolgende wandeling was pas 17 oktober 2021 met 13 deelnemers.

WANDELING 6 MAART 2022

Op 6 maart 2022 was er weer een wandeling, waarvoor men zich nog wel van tevoren moest aanmelden.

De wandeling in maart 2022

Foto: Jeltje Zeelenberg

Deze wandeling was een groot succes met 19 deelnemers, waaronder 2 twee kinderen. Zoals altijd wordt er bij de start achtergrondinformatie gegeven over het gebied.

Hierbij wordt ingegaan op het ontstaan van het landschap. In de voorlaatste ijstijd, het Saalien, werd door een uitloper van de gletsjer de Gelderse Vallei met in het westen de stuwwal van de Utrechtse Heuvelrug en in het oosten die van het Veluwemassief gevormd. In de laatste ijstijd, het Weichselien, ontstonden erosiegeulen van sneeuwmeltwater in de bevroren ondergrond, de latere beekdalen, waaronder het Renkums Beekdal. Daarna gaan we op pad, steken de Paradijsbeek en de Molenbeek over en vervolgen onze weg over het smalle pad langs de Molenbeek naar het zuiden. Ten opzichte van onze eerste wandelingen is er wel wat veranderd. De Molenbeek staat al een paar jaar droog door de daling van de grondwaterstand. Op de natuurcamping Quadenoord zijn er de laatste jaren steeds meer volledig ingerichte grote tenten, die men kan huren, bijgekomen. Het eerder aanwezige zeldzame plantje de zevenster, *Trientalis europaea*, hebben we de laatste jaren niet meer gezien. We passeren de Quadenoordse spreng van de Bosbeek, die onder de Molenbeek doorloopt. Zoals altijd staan we daar even stil en geven uitleg over de door de mens gegraven sprengbekken. Verderop passeren we een aantal grafheuvels, waar we stilstaan bij de eerste bewoning van het gebied. Dan komen we bij de plek van de Quadenoordse molen. Al rond 1700 was hier een papiermolen, die in 1872 werd omgebouwd tot korenmolen. Nadat deze in 1874 was afgebrand werd een nieuwe molen gebouwd, die tot 1921

De Quadenoordse watermolen

Foto: Jeltje Zeelenberg

dienstdeed. Daarna raakte deze in verval en was er een paar jaar geleden alleen nog een ruïne van over. De afgelopen jaren vond een grondige restauratie plaats, waarbij ook weer een waterrad werd geplaatst. Maar voordat de molen weer kan draaien moet er voldoende water in de beek staan. Het laatste deel van de wandeling voert ons langs de Bosbeek, die wel water voert, terug naar het Nivonhuis. De twee kinderen liepen met een van de gidsen wat achteraan en kregen zo op hen afgestemde informatie en antwoord op hun vragen. Na afloop werd de gids door hen speciaal bedankt voor alle 'weetjes' die werden verteld. Ook de volwassenen hadden een leuke wandeling gehad en waren zoals altijd verrast over dit bijzonder natuurgebied. En wij, de twee gidsen waren weer tevreden met het resultaat en hopen deze publiekswandeling nog vele malen te begeleiden!

De Bosbeek

Foto: Jeltje Zeelenberg

**Meer dan alleen
bloemen en planten
voor kamer en tuin**

Bingo aan de Rijn . . .

... MET DE BOSVRIENDJES
AUTEUR: INEKE JANSONIUS

“Juf, is dit een duizendblad?” Hoopvol kijkt een Bosvriendje mij aan. In de ene hand een bingokaart en in de andere hand een stukje van een groen blaadje. Wat het is?

Het lijkt op berenklaauw. Moeilijk te zeggen met zo'n klein stukje, maar duizendblad is het niet. Er zijn zoekkaarten met de meest algemene planten en daar staat duizendblad op. Maar plaatjes kijken op zo'n volgetekend blad en combineren met iets levends in je hand is lastig. En ze hebben haast deze Bosvriendjes. Voor de eerste volle bingokaart is er een prijs. En al weten ze nog niet wat de prijs is, het stimuleert wel om door te werken. Even vragen is dus wel zo gemakkelijk. Ik wijs het plaatje aan en geef een zoekgebied. Even later is het bingo en wordt een stukje duizendblad zorgvuldig op de kaart geplakt.

We hebben veel afvallers deze mooie woensdagmiddag in april. Verjaardagsfeestje, ziek, geblesseerd en nog meer redenen om een keertje over te slaan. Maar 13 kinderen gaan enthousiast op zoek naar planten, kleuren, een geur, een takje, iets hard.... De walnotenboom is nog kaal maar met een beetje hulp goed te vinden.

Onder de boom liggen nog genoeg doppen voor de bingokaarten. Schelpen zijn er dit keer nauwelijks, na de vele regenval in het stroomgebied van de Rijn, staat het water hoog. De kribben zijn weliswaar weer tevoorschijn, maar de aanspoelgordel is nog kaal of onder water. De schelpen staan daarom dit keer niet op de bingokaart.

Bij de Bingo aan de Rijn laten we de kinderen "los". Binnen een vooraf aangegeven gebied mogen ze buitendijks van de zomerkade vrij struinen. Binnendijks gelden de toegangsregels van Staatsbosbeheer en dat is sinds een paar jaar op het pad blijven. Het is fijn om ze zo in tweetallen zelf te laten scharrelen. We zijn met veel leiding dit keer. Het lijkt te veel, maar omdat de kinderen zich zo verspreiden, is het fijn dat wij dat ook kunnen doen. De eerste kaarten zijn snel vol. Als de meeste kaarten vol

zijn houden we pauze. Tijd voor sap en iets te eten. We sluiten af met een paddenspel. "Mag ik een slang zijn?" "Mag ik een roofvogel zijn?" Ik deel de kaartjes uit, je bent een roofdier dat padden eet, een vrouwtjes pad of een mannetjes pad. Kunnen de vrouwtjes padden van het winterverblijf naar de paddenpoel voordat ze door een roofdier gepakt zijn? Het wordt een enthousiast tik- en renspeel. De tactiek wordt goed doorgesproken door de padden. De vrouwtjes halen het, ik heb nog nooit zulke snelle padden gezien.

Dan is het helaas tijd om weer naar huis te gaan. De winnaars van de bingo krijgen een zoekkaart naar keuze mee, voor de andere kinderen is er een zoekkaart wilde planten.

Zoë schreef: Met de Bosvriendjes gingen we naar de Rijn. Daar zochten we plantjes en andere schatten voor de natuur Bingo. Ik vond een mooie schelp met zilver in de binnenkant. De zon scheen en het was prachtig weer. We hebben ook een spel gedaan over kikkers, egels en roofvogels. Ik vond het erg leuk.

NachtvlinderNacht in juli

DE NATIONALE NACHTVLINDERNACHT, EEN WAAR FENOMEEN: 1 EN 2 JULI
AUTEUR: SANDER PRUIKSMA

Ruim 90% van alle vlinders op aarde is geen dagvlinder maar een nachtvlinder. Dat geldt zeker ook voor de vlinders in Nederland. De meeste nachtvlinders zijn nachtactief en daardoor aan het menselijk oog onttrokken. Ze komen voor in een verscheidenheid aan kleuren en vleugelvormen- en patronen. Een paar soorten bezorgen ons

overlast (met de eikenprocessierups als bekendste voorbeeld), maar alle spelen een belangrijke rol in de natuur, als planteneters (rupsen), als voedsel voor vogels en vleermuizen of als bestuiver.

Braamvlinder

Fotos: Sander Pruiksmā

Herculesje

Helaas gaat het, net als met zoveel insecten, helemaal niet zo goed met de nachtvlinders in ons land. Om de stand van zaken in de gaten te houden is De Vlinderstichting in 2005 begonnen met de Nationale Nachtvlinder-Nacht (hierna NNN genoemd). Vanaf het begin een groot succes. En wat blijkt: bijna de helft (47%) wordt in zijn voortbestaan bedreigd en bijna 10% is al verdwenen uit ons land. Tot zover het slechte nieuws. Want nachtvlinders kijken is vooral een erg leuke bezigheid, zo valt te ervaren tijdens de NNN.

Het doel van de NNN is tweeledig: meer mensen kennis en interesse te laten krijgen over nachtvlinders en een beeld te krijgen van de verspreiding van de verschillende nachtvlinders in Nederland. Diverse natuurwerkgroepen zoals het IVN en de KNNV zijn dan aangesloten bij De Vlinderstichting om lokaal een activiteit te organiseren. Al sinds het begin schommelt het aantal plekken waar er naar deze mysterieuze dieren wordt gekeken tussen de 150 en 200. Voor ons in Ede is het Arboretum Belmonte in Wageningen vaak de dichtstbijzijnde plek waar stevast een activiteit plaatsvindt; niet verwonderlijk aangezien dit de thuisbasis is van De Vlinderstichting. Maar voor wie ergens anders wil kijken: op de website van De Vlinderstichting staan te zijner tijd alle excursies gemeld. Hier is ook informatie te vinden over voorgaande nachten. Zoals over de twee jaar dat ondergetekende zelf in het Horapark met een groep enthousiastelingen op pad ging.

Dit jaar valt het weekend op 1 en 2 juli. Meestal op vrijdagavond, maar bij slecht weer wordt uitgeweken naar de zaterdagavond. Een unieke kans om in Nederland in het wild diverse beren, soms een tijger, een dromedaris of het kameeltje te zien. Gezien de tijd van het jaar is de kans groot op hyena's en om het helemaal bont te maken is zelfs de draak mogelijk. Ja, sommige nachtvlinders hebben vreemde namen meegekregen. Ik geef u wel als tip mee om zich goed in te smeren, want niet alleen nachtvlinders worden door licht aangetrokken: in het begin zijn het vooral de muggen en andere kriebelbeestjes die op het laken zullen verschijnen.

Want, ik heb het al in eerdere artikelen gemeld, nog even in het kort: nachtvlinders lok je het best met een laken- en-licht opstelling of door op een donkere plek stroop te smeren, bijvoorbeeld in een bos. En dan maar wachten... tot een uur na zonsondergang en vaak is er een piek tussen 23.00 u. en middernacht. Op goede avonden kunnen met gemak meer dan 50 soorten worden gezien. En heb je de smaak te pakken, kijk dan op de website van De Vlin-

Vlinderval

Foto: Sander Pruiksmā

derstichting (meetnet nachtvlinders) naar de mogelijkheid om met een nachtvlinderval ook in je eigen tuin de vlinderstand bij te houden. Telkens weer een verrassing!

Citroenvlinders in 't bos

AUTEUR: JOKE VELTKAMP

Bij de bosles in april bij Hoekelum zien we diverse citroenvlinders vliegen, waar ook veel Sporkehout oftewel Vuilboom groeit. De takken zien er nog erg kaal uit, alleen aan de top bevindt zich een uitgelopen knop. Omdat deze plant de waardplant is van deze vlinder, volg ik de vlinders en zie een vlinder even zitten op deze struik. En jawel, ik vind een heel klein lichtgroen eitje op de blaadjes! Alle leerlingen en begeleiders hebben deze ochtend het eitje kunnen zien en waren zeer verbaasd. Heel wonderlijk dat deze vlinder heel zuinig is met haar eitjes. Voor het ene rupsje is er net genoeg te eten!

Citroenvlinders

Fotos: Joke Veltkamp

"Bij ons komt uit zaad gras", zegt Klaas spontaan wanneer we in het bos zijn. Zojuist heb ik diverse dennenappels laten zien, hele, maar ook aangepikte en losse schubben. Na de vraag: "Waarom doet een dier dat?" komen we bij de vraag: "Waarom maakt een plant zaden?"

"Dus uit een zaad komt een plantje?" Ongelovig kijkt Klaas me aan. Waarna hij zich de voedersilo voor vogels in de tuin herinnert waar de graankorrels door de regen zijn gaan kiemen.

Klaas denkt verder na: "Als die dieren zaad eten, gaat er dan binnenin iets groeien?"

Joke Veltkamp

De redactie wenst u een zonnige zomer en fijne vakantie

Kinderpagina

1 en 2 juli Nationale NachtvliinderNacht Wil je meer weten? Kijk dan in deze Groene Gids.

Hierboven een mooie foto van een 'Groot avondrood - *Deilephila elpenor*'

Mooie motten in Nederland

Nachtvinders worden door de meeste mensen mot genoemd. Je hebt vast wel eens een van jouw ouders, grootouders, juffen of meesters gehoord over 'vieze motten'. Eigenlijk zijn wij dan niet zo aardig tegenover deze nachtvinders, waarvan er wel zo'n 2400 verschillende soorten in Nederland leven. Stiekem is de ene nog mooier dan de ander. Wat is de mooiste mot die jij ooit gezien hebt?

<https://www.bnnvara.nl/vroegevogels/artikelen/mooie-motten-in-nederland>

Er zijn ook nachtvinderssoorten die overdag vliegen, verwarrend hè?

De sint-jacobsvlinder met zijn opvallende rood-zwarte tekening wordt in de zomer vaak gezien in de tuin. De lievelingsplant van de sint-jacobsvlinder is het jakobskruiskruid. De planten zitten soms vol met de geel-zwarte rupsen van de sint-jacobsvlinder.

Heb jij ze al samen gespot?

<https://www.ivn.nl/afdeling/valkenswaard-waalre/nachtvinders>

Zit er een soort 'knopje' op het eind van de antenne? Dan is het een dagvlinder.

Zijn de antennen draadvormig of geveerd? Dan is het een nachtvliinder.

De voelsprieten van een vlinder noemen wij ook wel antennes. Door te kijken naar hoe deze antennes er uit zien weet je of je te maken hebt met een dagvlinder of met een nachtvliinder.

<https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/vlinders-herkennen/dagvlinder-of-nachtvliinder/>